

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовано комисију</p> <p>На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о високом образовању, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на својој седници одржаној 24. јануара 2018. године, образовало је Комисију за преглед и оцену докторске дисертације коју је Михаела Малешевић предала под насловом: „Усвајање и настава енглеских фразалних глагола у основној школи“.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Др Весна Половина, редовни професор, датум избора у звање: 18.05.2001. године, ужа научна област Општа лингвистика, предмет Општа лингвистика, Филолошки факултет Универзитета у Београду2. Др Јулијана Вучо, редовни професор, датум избора у звање: 14.07.2010.године, ужа научна област Италијанистика, Катедра за италијанистику, Филолошки факултет Универзитета у Београду.3. Др Мелина Николић, доцент, датум избора у звање: 21.11.2013, ужа научна област Англистика, Универзитет Алфа у Београду, Факултет за стране језике
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<ol style="list-style-type: none">1. Име, име једног родитеља, презиме: Михаела, Михајло, Малешевић (рођена Гојковић)2. Датум рођења, општина, република: 30.08.1988. Славонски Брод, Хрватска3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 2013. године, Слобомир II Универзитет, „Домети и ограничења усвајања вокабулара употребом невербалне комуникације“4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Методика наставе енглеског језика
III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:
„Усвајање и настава енглеских фразалних глагола у основној школи“
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.
Докторска дисертација „Усвајање и настава енглеских фразалних глагола у основној школи“ кандидаткиње Михаеле Малешевић састоји се од 256 куцаних страна. Подијелена је на 8 поглавља: I Увод (стр.1-12), II (Лексика и фразеологија (стр. 12-17), III Настава и усвајање лексике страног језика (стр. 20-52), IV Превођење (фразалних глагола) и настава превођења (стр. 52-63), V Фразални глаголи и подучавање (стр. 63-84), VI Емпиријско истраживање (стр. 84-102), VII Резултати истраживања (стр. 102-228), VIII Закључак (стр. 228-236). Поглавља су систематично подељена на велики број

потпоглавља, чиме је структура рада додатно учвршћена. Библиографија (стр. 236-248) приложена на крају рада садржи 178 библиографских јединица. Докторска дисертација садржи прилоге (стр. 248-256). Дисертација садржи 95 табела и 50 графикана.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторски рад кандидаткиње Михаеле М. Малешевић бави се наставом фразалних глагола у основној школи, првенствено у VIII и IX разреду у Републици Српској, у контексту оцене успешности препознавања, превођења и употребе циљане групе фразалних глагола у наставни енглеског језика, као и испитивања ставова наставника о начину подучавања фразалних глагола и њихове важности у настави, те самопроцене ученика у препознавању, превођењу и употреби фразалних глагола. Докторска дисертација написана је с чврстом теоријском утемељеношћу и израженим аналитичким даром.

У првих пет поглавља представљене су теоријске основе дисертације. Након уводног поглавља у коме су укратко представљени предмет и основне поставке истраживања, циљеви и хипотезе истраживања, као и корпус и методе прикупљања и обраде података, у другом поглављу кандидаткиња представља појмове фразеологије и фразеолошких јединица, критеријуме у дефинисању фразеолошких јединица, њихову класификацију, те наводи проблеме и недоследност у терминологији. Теоријски део обухвата наставу и усвајање лексике страног језика као саставног дела језичке компетенције, те имплицитно и експлицитно учење и наставу језика, као и стратегије учења лексике страног језика (поглавље 3), представљање утицаја контекста на превођење фразалних глагола, принципе и наставу превођења (поглавље 4), као и приказ термина и прегледа проучавања фразалних глагола, њихову класификацију, улогу и значење партикула фразалних глагола релевантних за истраживање спроведено у дисертацији (поглавље 5). Анализа досадашњег терминолошког рада, посебно из угла терминолошке недоследности, ширине фразеолошких јединица и утицаја многих фактора на наставу и усвајање лексике, омогућила је стицање увида у обим и недостатке ове проблематике, те је послужило као важна основа за конципирање истраживачких активности у оквиру ове докторске дисертације.

Кроз преглед теоријских основа свог рада, кандидаткиња је представила основне појмове релевантне за проблематику наставе фразалних глагола у основној школи, али и систематичко, критички и прегледно приказала развој терминолошке мисли, од критеријума у дефинисању фразеолошких јединица, ефикасности имплицитних и експлицитних инструкција, до улоге и значења партикула циљаних фразалних глагола.

Имајући у виду тему ову докторског рада, кандидаткиња је настојала да једнаку пажњу посвети питању места и улоге коју фразални глаголи имају у настави енглеског као страног језика у основној школи, те факторима који могу утицати на усвајање оваквих конструкција, базирајући се на разлике у полу и општом школском успеху ученика. Вредност оваквог прегледа огледа се пре свега у чињеници да се ради о јединственом, прегледном, обухватном и донекле критички настројеном опису терминологије везане за фразалне глаголе. По значају треба истаћи и то што је кандидаткиња свесна чињенице да су фразални глаголи одувек представљали сегмент енглеског језика који је сматран проблематичним, како са становишта њихове теоријске анализе тако и с позиција усвајања језика, што наводи у петом поглављу свог докторског рада.

Кандидаткиња, полазећи од теоријских претпоставки о ефикасности експлицитних инструкција у подучавању и усвајању вокабулара енглеског као страног језика и позитивном утицају контекста на разумевање и успешније превођење и употребу вокабулара, затим места и значаја стратегија у учењу страног језика, с посебним акцентом на стратегије учења лексике, наводи основни циљ свог рада који се огледа у томе да се једним емпиријским истраживањем стекне увид у начин на који млађи ученици којима је матерњи језик српски идентификују, преводе и употребљавају фразалне глаголе енглеског језика и користе стратегије у учењу циљаних фразалних глагола енглеског језика, чиме се даје конкретан допринос стварању целовите слике о учењу и подучавању фразалних глагола и стратегијама учења лексике енглеског језика као страног на локалном нивоу и шире.

Образлажући потребе за оваквим истраживањем, кандидаткиња наводи да у Републици Српској, у којој се и спроводи истраживање, не постоје значајнији радови који се баве проблематиком фразалних глагола и њиховом улогом у настави енглеског као страног језика, те због тога ово истраживање има иновативан карактер. Она сматра да када се узме у обзир чињеница да је веома дуго времена у настави енглеског као страног језика фокус био на развијању граматичке компетенције, евидентно је да сада и наставници и лингвисти признају неоспорну важност и значај учења вокабулара. На основу прегледа стручне литературе кандидаткиња Малешевић закључује да данас у свету постоје многобројне студије, чланци и уџбеници који се баве проблематиком што успешнијег усвајања вокабулара, док је улога и значај фразалних глагола недовољно препозната као важан аспект учења језика. Кандидаткиња у фокус свог рада ставља чињеницу да у формалној настави енглеског језика ученици не могу у потпуности самостално препознати и превести фразалне глаголе, због тога што је њихово значење тешко одредити познавајући само појединачне делове. Поред тога, контекст има утицај на делимично разумевање фразалних глагола, али често није могуће погодити значење на основу контекста. Она наглашава да није сваки контекст довољно добар да би се на основу њега могло погодити значење датог фразалног глагола те понудити прикладан превод, што касније показује и кроз анализу наставе. Једна од хипотеза коју кандидаткиња Малешевић наводи је и та да ученици често повезују речи енглеског језика са матерњим језиком како би их лакше запамтили, али да при превођењу фразалних глагола није корисно ослањање на матерњи језик. Додатно, она наводи да ће се показати да успешност превода фразалних глагола зависи од пола и општег школског успеха, те да ће резултати у односу на пол бити изражени и јавиће се одступања, с већим постотком успешног превода код девојчица и већим постотком успешности ученика са бољим просеком.

Централно истраживање кандидаткиња Малешевић износи у шетом поглављу. Ради се о истраживању које укључује више компоненти а које се састоји од успешности познавања фразалних глагола, превођења, препознавања и превођења у контексту реченице и употребе фразалних глагола, као и поделу група и сагледавање успешности наведених параметара према полу и општем успеху ученика. Поред тога, испитују се и ставови наставника о начину подучавања фразалних глагола и њихове важности у настави, те се, између осталог, сагледава способност ученика да самостално идентификују и преведу фразалне глаголе. Кандидаткиња описује селекцију и узорак истраживања, организацију и процедуру истраживања, садржај корпуса фразалних глагола и критеријуме којима се руководила приликом његове компликације, као и сам процес процесуирања тестова за ученике и наставнике.

У оквиру истраживања кориштен је већи број различитих метода интроспекције и ретроспекције, односно конкретно тест познавања и превођења фразалних глагола, тест препознавања и превођења фразалних глагола у контексту, тест употребе фразалних глагола, упитник самопроцене за ученике, упитник о ставовима наставника. У истраживању је учествовало деведесет и двоје (92) малолетних испитаника и десет (10) одраслих испитаника. Узорак од 92 ученика био је подељен у две групе, контролну и експерименталну, са по четрдесет и шесторо (46) ученика. Свака група је састављена од једног VIII и једног IX разреда, са по двадесет и троје (23) ученика. Истраживање је спроведено с циљем стицања увида у то да ли имплицитна настава вокабулара, те стратегије представљања вокабулара које се најчешће користе у настави енглеског као страног језика, заостају или не за експлицитним приступом настави, те да ли се применом експлицитне наставне интервенције, усмерене ка развијању језичке свијести, постижу бољи резултати на корпусу од деведесет фразалних глагола са партикулама *around, up, off, out, into, on*. Уз то, кандидаткиња Малешевић је желела да утврди да ли поједини фактори олакшавају, или, напротив, отежавају препознавање, превођење и употребу фразалних глагола код ученика енглеског језика као страног.

Након описа истраживачког поступка и релевантних чињеница у поставци истраживања (учесници, инструменти, процедуре), добијени резултати су резимирани, презентовани, а потом и детаљно описани и анализирани, за сваку групу појединачно и компаративно, применом дескриптивних статистичких метода.

Резултати експерименталног истраживања верификовалису полазне претпоставке и понудили смернице за будућа истраживања у овој области. Кандидаткиња Малешевић је у закључку резимирала садржај свог докторског рада, указала на његов потенцијални научни допринос, али и скренула пажњу на разнолике могућности у употреби енглеских фразалних глагола, посебно у односу на њихову полисемичност у преводу на српски језик. Осим тога, кандидаткиња је указала и на препреке и ограничења која су постојала приликом израде њеног докторског рада и изнела потенцијалне препоруке за даља истраживања.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

1. Малешевић, М. (2017) Превођење фразалних глагола са метафоричком допуном у енглеском језику као страном. *Анали Филолошког факултета XXVIII* (1), 183-201.
2. Гојковић, М. (2014). Motivation from within - do the learning beliefs encourage learning?. In: Penda et al. (eds.) *Proceedings of the First International Conference on English Language and Literary Studies: "Going Against the Grain"*, Banja Luka: Faculty of Philology, 205-215.
3. Гојковић, М. (2014). Пол и усвајање вокабулара – приказ случаја. *V међународно-научни скуп, Културни идентитет у дигиталном добу*. Универзитет у Зеници: Филозофски факултет, 489-499.
4. Гојковић, М. (2013). Forms of non-verbal communication in presenting vocabulary to third graders. *The proceedings of 4th International Conference "Language, Culture and Society in Russian/English Studies"*, School of Advanced Studies, University of London, 225- 234. ISBN978-5-88966-094-1
5. Гојковић, М. (2013). The need for a change: English language classes to be based on learners' needs. *Proceedings of the 1st International Conference on Teaching English for Specific Purposes*. Faculty of Electronic Engineering, Niš, Serbia, 739-747. ISBN 978-86-6125-080-4
6. Гојковић, М. (2013). О бољем усвајању енглеског језика кроз групни рад у циљу креирања интерактивне универзитетске наставе. *Тематски зборник радова, Хуманизација универзитета*. НИСУН, Ниш, 585-599. UDK 371.1.:811.111]:378
7. Гојковић, М. (2012). Хепи енд англицизама у српском језику. *СТЕС*, Бања Лука, 90–100. 811.163.41'37

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На основу прегледа литературе из области обухваћених овом докторском дисертацијом, постављене су следеће хипотезе истраживања:

1. У формалној настави енглеског језика ученици не могу у потпуности самостално препознати и превести фразалне глаголе, због тога што је њихово значење тешко одредити познавајући само појединачне делове;
2. Контекст има утицај на делимично разумевање фразалних глагола, али често није могуће погодити значење на основу контекста. Није сваки контекст довољно добар да би се на основу њега могло погодити значење датог фразалног глагола те понудити прикладан превод, што ће се показати и кроз анализу наставе;
3. Ученици често повезују речи енглеског језика са матерњим језиком како би их лакше запамтили. Међутим, при превођењу фразалних глагола није корисно ослањање на Л1. Иако није корисно, ученици ће се ослањати на Л1 и зато ће дословно преводити идиоматичне фразалне глаголе;
4. Највећи број фразалних глагола у енглеском језику чине идиоматични фразални глаголи.

- Ученици неће показати завидан ниво превода таквих глагола без директних експлицитних инструкција. Дословни фразални глаголи неће представљати проблем у преводу, док ће успешност превода у односу на пол бити изражена и јавиће се одступања, с већим постотком успешног превода код девојчица и већим постотком успешности ученика са бољим просеком;
5. Експлицитне инструкције, интеракција наставника с ученицима и повратна информација у вези с њиховим грешкама резултирају већом тачношћу превода и употребе фразалних глагола;
 6. Ученици су неупућени у тематику фразалних глагола и сам појам им није представљен на адекватан начин. Ретко користе фразалне глаголе и требају помоћ у дефинисању и превођењу фразалних глагола;
 7. Наставници сматрају да су фразални глаголи важни у наставном процесу али вишечлане језичке јединице и фразални глаголи који се не оцењују су мање битни од оних у уџбеницима.

Истраживање је својим резултатима потврдило све постављене хипотезе. Анализа резултата упитника и тестова, а онда и бројних неформалних разговора са ученицима и наставницима омогућила је ауторки рада да сагледа на који начин млађи ученици којима је матерњи језик српски уче лексику страног, енглеског језика, односно конкретне циљане фразалне глаголе енглеског језика. Истраживање је потврдило претпоставке о превођењу и употреби фразалних глагола које су изнете у теоријском делу рада, а такође је омогућило и стицање одређених нових увида који би могли бити од користи за даља проучавања, поготово када су у питању стратегије учења фразалних глагола енглеског језика и превођење и усвајање фразалних глагола у контексту.

На основу прикупљених и анализираних података кандидаткиња Малешевић дошла је до закључка да имплицитна настава вокабулара, те стратегије представљања вокабулара које се најчешће користе у настави енглеског као страног језика, заостаје за експлицитним приступом настави, те да се применом експлицитне наставне интервенције, усмерене ка развијању језичке свијести, постижу бољи резултати.

Важно је истаћи да резултати истраживачких активности у окиру предложене докторске дисертацијекандидаткиње Михаеле Малешевић, осим потврђених хипотеза, указују на још неколико интересантних закључака. Наиме, поређење одговора које су дали ученици контролне и експерименталне групе указало је на чињеницу да је, на основу свих представљених података и компарираних параметара, јасно видљиво да су у неким случајевима (у зависности од успеха и групе) преовладавали тачни одговори у корист „једне или друге стране“ али је потврђена хипотеза да експлицитне наставне инструкције и повратна информација у вези са грешкама ученика имају позитиван утицај на резултат, што потврђују подаци да су ученици експерименталне групе били успешнији у употреби фразалних глагола у скоро свим групама и према скоро свим параметрима. Поред тога, кандидаткиња је свесна чињенице коју и наводи у једном делу дисертације, а то је да је велик проблем у току прикупљања података за квалитативну анализу представљало неискство испитаника када је у питању техника гласног размишљања, те је било неопходно стално интервенисање како би се добило објашњење за дати одговор. Она такође наводи да готово да је сигурно да број часова који је био на располагању није довољан да се ученици навикну да учвајају фразалне глаголе у тексту, али свесна је да је то дуготрајан процес. Кандидаткиња Малешевић је приликом сумирања резултатаи након што је сагледала све могуће преводе само једног фразалног глагола, јер је контекст оно што одређује значење самог фразалног глагола, увидела даје потребно много више простора од њеног истраживања за представљање неке „коначне листе“ учесталих фразалних глагола јер фразални глаголи, како наводи, „мењају улоге“.

С теоријске стране, истраживање кандидаткиње Малешевић настојало је да продуби сазнања о фразалним глаголима и различитим приступима настави енглеског језика у завршним разредима основне школе, испитујући не само структуру и специфичност разумевања и превођења одређеног броја фразалних глагола, већ и њихове одлике и употребу. Резултати истраживања могли би бити корисни за потенцијалне предлоге измена у наставном плану и програму јер се ученици углавном ослањају на интуицију када су у питању фразални глаголи, те би се могло размотрити увођење већег

броја задатака који захтевају експлицитну инструкцију и повратну информацију наставника с одабраним „проблематичним“ фразалним глаголима у уџбенике за енглески језик у основним школама.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња Михаела Малешевић је веома зрело, детаљно и систематски приступила анализи сложене материје, показујући одличне способности формулисања стечених сазнања и формирања јасних, научно заснованих закључака и ставова.

Научни допринос ове докторске дисертације садржан је како у њеном емпиријском, тако и у њеном теоријском делу. Теоријски научни допринос овог рада огледа се у детаљном и систематском критичком осврту на терминологију фразалних глагола, улогу контекста као стратегије за учење вокабулара, приступе превођењу фразалних глагола, интерпретацију места које наставник има у подучавању фразалних глагола, као и на тумачење улоге коју партикуле фразалних глагола имају или треба да имају у самом значењу фразалних глагола.

Научни допринос емпиријског дела овог докторског рада садржан је у систематској анализи стања познавања и превођења деведесет фразалних глагола код ученика VIII и IX разреда основне школе, успешности у препознавању и превођењу фразалних глагола са партикулама *around, up, off, out, into, on* у реченичном контексту и употреби поменутих партикула како би се оценила успешност употребе фразалних глагола, као и детаљној анализи ставова наставника о представљању вокабулара, важности препознавања и употребе фразалних глагола у формалном наставном процесу, те анализи упитника самопроцене препознавања, превођења и употребе фразалних глагола за ученике.

Указујући на то да циљ прегледа о улози фразалних глагола у настави у основној школи није да буде свеобухватан већ да осветли само једну перцепцију овако комплексног лингвистичког феномена, кандидаткиња јасно указује на то да је ово широка област која оставља простор за многа додатна истраживања. Ово истраживање, заправо, представља покушај ауторке да свој допринос изграђивању слике о фразалним глаголима у настави енглеског као страног језика, првенствено у основним школама. Дајући примере превода фразалних глагола, како “дословне” тако и оне успешне, који су уочени приликом анализе и експерименталног истраживања, ово истраживање може представљати значајан допринос даљој систематизацији, селекцији и стандардизацији стручне терминологије ове области и креаторима наставних планова и програма.

Кандидаткиња је приказала да су се јављали и многи проблеми, од нетранспарентности значења фразалног глагола за ученике па до полисемичности која је узроковала проблеме током превођења и употребе фразалних глагола, што још једном показује озбиљност и систематичност у приказивању ове сложене материје. Како је број испитаника у експерименталној групи био релативно мали, резултати се не могу генерализовати, али сви прикупљени подаци указују да питања постављена у овој студији треба наставити испитивати, најбоље у оквиру лонгитудиналног истраживања које би обухватило већи број фразалних глагола и које би се спровело на већем броју испитаника. Кандидаткиња Малешевић сматра да резултате у истраживању не треба примењивати за све средине, те да су ограничени на енглески језик.

Сматрамо да је кандидаткиња својим докторским радом дала допринос студијама наставе и усвајања фразалних глагола енглеског језика, односно методолошки заснованим студијама ове проблематике и терминологије појединачних фразалних глагола, првенствено због тога што овај рад може важан допринос даљем развоју модела истраживања у сличним научним и стручним областима.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, Комисија сматра да је Михаела М. Малешевић обрадом теме под насловом *Усвајање и настава енглеских фразалних глагола у основној школи* сачинила вредно и оригинално научно дело, показала способност за синтезу и анализу богате теоријске литературе и јасан научни стил изражавања, те да је дошла до резултата који се могу користити као основа будућег рада истраживачима у овој и сродним областима.

Докторски рад урађен је по свим академских правилима. Комплексне је структуре, методолошки јасан, логички коректан и написан јасним стилем.

Похваљујући креативан и самосталан иноваторски рад и резултате који ће бити значајно упориште у даљим анализама везаним за истраживану област, са задовољством предлажемо Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати овај извештај с позитивном оценом, те да се кандидаткиња Михаела Малешевић позове на усмену одбрану рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. _____
др Весна Половина, редовни професор
2. _____
др Мелина Николић, доцент
3. _____
др Јулија Вучо, редовни професор